

Vec C-372/21

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

17. jún 2021

Vnútroštátny súd:

Verwaltungsgerichtshof

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

1. jún 2021

**Navrhovateľka v konaní o opravnom prostriedku „Revision“ (ďalej len
„navrhovateľka“):**

Freikirche der Siebenten-Tags- Adventisten in Deutschland KdöR

Predmet konania vo veci samej

Opravný prostriedok „Revision“, ktorý podala nemecká slobodná cirkev proti rozhodnutiu, ktorým bolo potvrdené neposkytnutie subvencie podľa Privatschulgesetz (zákon o súkromných školách); uplatňovanie práva Únie; zlučiteľnosť vnútroštátnej právnej úpravy s právom Únie

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Výklad článku 17 a článku 56 ZFEÚ, článok 267 ZFEÚ

Prejudiciálne otázky

1. Spadá situácia, keď náboženská spoločnosť uznaná členským štátom Európskej únie a sídliaca v tomto členskom štáte žiada v inom členskom štáte o subvencovanie súkromnej školy, ktorú v tomto inom členskom štáte prevádzkuje spolok registrovaný podľa práva tohto iného členského štátu a ktorú táto náboženská spoločnosť uznala za cirkevnú školu, vzhľadom na článok 17 ZFEÚ do oblasti pôsobnosti práva Únie a najmä článku 56 ZFEÚ?

V prípade kladnej odpovede na prvú otázku:

2. Má sa článok 56 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej norme, ktorá ako predpoklad pre subvencovanie cirkevných súkromných škôl stanovuje uznanie žiadateľa ako cirkvi alebo náboženskej spoločnosti podľa vnútroštátneho práva?

Citované predpisy práva Únie

Zmluva o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“), osobitne články 17, 18, 54 a 56

Citované vnútroštátne predpisy

Rakúske právo

Gesetz vom 20. Mai 1874, betreffend die gesetzliche Anerkennung von Religionsgesellschaften (zákon z 20. mája 1874 o zákonom uznávaní náboženských spoločností) (ďalej len „AnerkennungsG“), RGBI. č. 68/1874, osobitne § 1, 2 a 5

Bundesgesetz über die Rechtspersönlichkeit von religiösen Bekenntnisgemeinschaften (spolkový zákon o právnej subjektivite náboženských

konfesijných spoločenstiev) (ďalej len „BekGG“), BGBl. I č. 19/1998 v znení BGBl. I č. 78/2011, osobitne § 11

Privatschulgesetz (zákon o súkromných školách) (ďalej len „PrivSchG“), BGBl. č. 244/1962 v znení BGBl. I č. 35/2019, osobitne § 2, 2a, 14, 15, 17, 18, 21

Subvencovanie cirkevných súkromných škôl.

§ 17. Nárok.

(1) Zákonom uznaným cirkvám a náboženským spoločnostiam sa v prospech cirkevných súkromných škôl s postavením školy verejnoprávneho typu poskytnú subvencie na personálne náklady podľa pravidiel stanovených v nasledujúcich ustanoveniach.

(2) Pod cirkevnými súkromnými školami sa rozumejú školy zriadené zákonom uznanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami a ich zariadeniami, ako aj školy zriadené spolkami, nadáciami a fondmi, ktoré príslušná cirkevná autorita (autorita náboženskej spoločnosti) uznala za cirkevné školy.

Staatsgrundgesetz über die allgemeinen Rechte der Staatsbürger (štátny základný zákon o všeobecných právach občanov) (ďalej len „StGG“), RGBl. č. 142/1867, osobitne článok 15

Nemecké právo

Článok 140 nemeckého Grundgesetz (Základný zákon) v spojení s článkom 137 ods. 5 Weimarer Reichsverfassung (Weimarská ríšska ústava)

Citované predpisy medzinárodného práva

Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „EDLP“), najmä článok 2 prvého dodatkového protokolu v spojení s článkom 14

Krátke zhrnutie skutkového stavu a konania vo veci samej

- 1 Navrhovateľka je náboženská spoločnosť uznaná v Nemecku – nie však v Rakúsku – s právnym postavením verejnoprávnej korporácie.
- 2 Navrhovateľka podala žiadosť o poskytnutie subvencie na personálne náklady pre súkromnú základnú a strednú školu „E“ v mieste D v Rakúsku vedenú spolkom „K“ ako zriaďovateľom školy, ktorú navrhovateľka uznala ako cirkevnú školu a ktorej bolo rozhodnutím spolkovkej ministerky školstva z 27. februára 2017 podľa § 14 ods. 1 PrivSchG v spojení s § 15 uvedeného zákona od školského roka 2016/2017 až dotedy, kým bude spĺňať zákonné podmienky, udelené postavenie školy verejnoprávneho typu. Rozhodnutím Bildungsdirektion für Vorarlberg

(Riaditeľstvo školstva spolkovej krajiny Vorarlberg, Rakúsko) z 3. septembra 2019 bol tento návrh podľa § 17 ods. 1 a 2 PrivSchG zamietnutý.

- 3 Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správny súd, Rakúsko) (ďalej len „BVG“) napadnutým rozhodnutím z 26. februára 2020 sťažnosť navrhovateľky proti uvedenému rozhodnutiu zamietol ako nedôvodnú.
- 4 BVG na odôvodnenie uviedol, že navrhovateľke boli v Nemecku podľa článku 140 nemeckého Grundgesetz (Základný zákon) v spojení s článkom 137 ods. 5 Weimarer Reichsverfassung (Weimarská ríšska ústava) udelené práva verejnoprávnej korporácie. V Rakúsku navrhovateľka nie je ani zákonom, ani zodpovedajúcim nariadením podľa § 2 AnerkennungsG uznaná ako cirkev alebo náboženská spoločnosť. Keďže podľa článku 17 ods. 1 ZFEÚ Únia rešpektuje a nezasahuje do postavenia, ktoré majú cirkvi a náboženské združenia alebo spoločenstvá v členských štátoch podľa vnútroštátneho práva, právo Únie neprikazuje, že Rakúsko musí uznať cirkev alebo náboženskú spoločnosť, keď je uznaná v inom členskom štáte EÚ. Keďže navrhovateľka nie je cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou zákonom uznanou v Rakúsku, je irelevantné, že školu listom z 29. mája 2019 uznala za „cirkevnú“, pretože také uznanie môžu vykonať len cirkvi alebo náboženské spoločnosti zákonom uznané v Rakúsku. Súkromná škola „E“ so sídlom v D v Rakúsku tak nie je cirkevnou súkromnou školou. Škole preto nepatrí osobitné právne postavenie v zmysle § 18 PrivSchG. Keďže neboli naplnené predpoklady podľa § 17 a nasl. PrivSchG, sťažnosť musela byť zamietnutá.
- 5 Proti tomuto rozhodnutiu podala navrhovateľka opravný prostriedok „Revision“ na vnútroštátny súd, v ktorom okrem iného spochybňuje zlučiteľnosť obmedzenia nároku na subvencovanie na cirkvi a náboženské spoločnosti zákonom uznané v Rakúsku s právom Únie.
- 6 Posúdenie zákonnosti zamietnutia poskytnutia subvencií závisí od toho, či ustanovenia PrivSchG upravujúce subvencovanie sú v súlade s právom Únie, ak sa v tejto situácii vôbec má uplatniť.

Krátke odôvodnenie podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 7 Pod zákonom uznanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami v zmysle článku 15 StGG sa majú rozumieť korporácie, ktoré za cirkvi alebo náboženské spoločnosti uznať (osobitný) zákon, resp. správny akt na základe AnerkennungsG. V prípade existencie predpokladov obsiahnutých v AnerkennungsG má korporácia nárok na uznanie za náboženskú spoločnosť. Uznaním za cirkev alebo náboženskú spoločnosť dosiahne náboženské spoločenstvo právnu povahu verejnoprávnej korporácie. Cirkvi a náboženské spoločnosti tak disponujú nielen osobitnými právami, ale zároveň musia plniť aj osobitné úlohy, prostredníctvom čoho sa podieľajú na formovaní štátneho verejného života.

- 8 Na základe terminológie používanej v PrivSchG vnútroštátny súd vychádza z toho, že § 17 PrivSchG zahŕňa len cirkvi a náboženské spoločnosti uznané v Rakúsku.

S prístupom do EHP došlo k zmene PrivSchG v tom zmysle, že bol do tohto zákona vložený § 2a, podľa ktorého sú rakúskym štátnym príslušníkom a tuzemským právnickým osobám postavení na roveň štátni príslušníci a právnické osoby štátu, ktorého štátnym príslušníkom a právnickým osobám je Rakúsko na základe medzinárodnej zmluvy v rámci európskej integrácie povinné zaručiť rovnaké práva ako rakúskym štátnym príslušníkom a tuzemským právnickým osobám. Podľa názoru Verwaltungsgerichtshof (Najvyšší správny súd, Rakúsko) z toho nemožno priamo odvodiť, že uplatňujúc § 17 PrivSchG musia byť subvencie pre súkromné cirkevné školy s postavením školy verejnoprávneho typu poskytnuté aj cirkvám a náboženským spoločnostiam, ktoré boli uznané v iných členských štátoch. Skôr je dôležité, keďže § 17 PrivSchG sa neviaže na štátnu príslušnosť, ale na zákonné uznanie, v konkrétnom prípade skúmať, či právo Únie ukladá povinnosť zrovnoprávnenia, ako o to žiada navrhovateľka.

- 9 V prejednávanvej veci je nesporné, že v prípade navrhovateľky nejde o v Rakúsku zákonom uznanú náboženskú spoločnosť v zmysle článku 15 StGG, resp. AnerkennungsG. V Nemecku jej však ako uznanej náboženskej spoločnosti patrí postavenie verejnoprávnej korporácie.
- 10 V prípade súkromných škôl ide podľa rakúskeho práva o školy zriadené a prevádzkované inými než zákonnými zriaďovateľmi škôl. Zákonom uznaným cirkvám a náboženským spoločnostiam sa v prospech cirkevných súkromných škôl s postavením školy verejnoprávneho typu poskytnú subvencie na personálne náklady. Cirkevné súkromné školy sú školy zriadené zákonom uznanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami a ich zariadeniami, ako aj školy zriadené spolkami, nadáciami a fondmi, ktoré príslušná cirkevná autorita (autorita náboženskej spoločnosti) uznala za cirkevné školy. Zákonom uznané cirkvi a náboženské spoločnosti majú právny nárok na subvencovanie, ktorý je možné uplatniť administratívnou cestou.
- 11 Všetkým ostatným súkromným školám verejnoprávneho typu môže príslušný spolkový orgán v prípade splnenia určitých predpokladov poskytnúť subvencie na personálne náklady podľa stavu prostriedkov, ktoré sú k dispozícii na základe aktuálneho spolkového štátneho rozpočtu. Nemajú preto samostatný nárok na subvencovanie. Oveľa viac závisí od aktuálneho spolkového rozpočtu, či vôbec sú k dispozícii nejaké prostriedky subvencovania, ktoré možno rozdeliť.
- 12 Rozdielne zaobchádzanie medzi cirkevnými a necirkevnými súkromnými školami preto nemožno považovať za porušenie zásady rovnosti, pretože verejné školy – rovnako ako necirkevné súkromné školy – sú interkonfesijné, a cirkevné súkromné školy preto tvoria doplnok verejného školstva, ktorý rodičom (v zmysle článku 2 Dodatkového protokolu č. 1 k EDĽP) uľahčuje slobodne si zvoliť

vzdelávanie svojich detí zodpovedajúce ich náboženskému presvedčeniu. K tomuto záveru dospel aj Verfassungsgesichtshof (Ústavný súd, Rakúsko), ktorý považoval diferencovanie medzi cirkevnými a necirkevnými súkromnými školami za odôvodnené, pretože cirkevné súkromné školy majú v Rakúsku tradične osobitné postavenie. Ak zákonodarca obmedzuje poskytovanie štátnych subvencií len na tie súkromné školy, ktoré vo väčšej miere zodpovedajú verejnému školskému systému, je to v rámci jemu prináležiacej právomoci v oblasti právnej politiky.

- 13 Význam cirkevných súkromných škôl ako doplnku verejného (necirkevného) školského systému uznala aj Európska komisia pre ľudské práva, pretože osobitná podpora najmä na pozadí článku 2 Dodatkového protokolu č. 1 EDĽP v spojení s článkom 14 je odôvodnená (pozri Európska komisia pre ľudské práva 6.9. 1995, *Verein gemeinsam Lernen*, 23419/94).
- 14 Vo vzťahu k subvencovaniu je preto rozhodujúce, či ide o cirkevnú súkromnú školu zákonom uznanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti v zmysle § 17 PrivSchG alebo o inú súkromnú školu. Pre posúdenie otázky, či navrhovateľke patrí právny nárok na subvencovanie predmetnej súkromnej školy ako cirkevnej súkromnej školy v zmysle § 17 PrivSchG, je preto podstatné, či sú tieto ustanovenia, resp. obmedzenie na cirkvi a náboženské spoločnosti zákonom uznané v Rakúsku, v súlade s právom Únie.

1. O otázke uplatniteľnosti práva Únie (prvá otázka)

- 15 V prejednávanvej veci ide o návrh navrhovateľky, náboženskej spoločnosti uznanej v Nemecku, na subvencovanie školy, ktorú navrhovateľka uznala za cirkevnú školu a ktorú v Rakúsku prevádzkuje spolok zapísaný do spolkového registra. Na túto súkromnú školu sú podľa tvrdenia navrhovateľky žiaci prijímaní po zaplatení školného na krytie nákladov. Navrhovateľka podporuje spolok prevádzkujúci školu subvenciami, učebnými pomôckami, ďalším vzdelávaním učiteľov atď.
- 16 Nárok na poberanie subvencie má podľa rakúskeho práva zákonom uznaná cirkev alebo náboženská spoločnosť v prospech škôl, ktoré zriadila sama alebo ktoré síce zriadili iné subjekty, ale ktoré táto cirkev alebo náboženská spoločnosť uznala za cirkevné školy. Preto navrhovateľka so sídlom v Nemecku podala návrh na subvencovanie súkromnej školy, ktorú uznala za cirkevnú školu a ktorú v Rakúsku prevádzkuje jeden spolok.
- 17 Za týchto okolností vzniká otázka uplatniteľnosti práva Únie. Navrhovateľka sa v tomto smere odvoláva na slobodné poskytovanie služieb v zmysle článku 56 a nasl. ZFEÚ.
- 18 Súdny dvor už viackrát rozhodol, že kurzy poskytované vzdelávacími zariadeniami, ktoré sú financované najmä súkromnými prostriedkami, ktoré nepochádzajú od samotného poskytovateľa služieb, predstavujú služby, pričom cieľom, ktorý tieto zariadenia sledujú, je v skutočnosti ponúkať službu za odplatu.

Nie je potrebné, aby toto súkromné financovanie bolo zabezpečené najmä žiakmi alebo ich rodičmi, keďže hospodárska povaha činnosti nezávisí od skutočnosti, že služba je platená tými, ktorí z nej majú úžitok (rozsudok Súdneho dvora zo 6. novembra 2018, *Scuola Elementare Maria Montessori Sri a i.*, C-622/16 P až C-624/16 P, bod 105, ECLI:EU:C:2018:873; z 27. júna 2017, *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania*, C-74/16, bod 48 a nasl., ECLI:EU:C:2017:496; z 11. septembra 2007, *Komisija/Nemecko*, C-318/05, bod 69 a nasl., ECLI:EU:C:2007:495; z 11. septembra 2007, *Schwarz a Gootjes-Schwarz*, C-76/05, bod 40 a nasl., ECLI:EU:C:2007:492). Hoci je to tak, nejde o rovnaký prípad, pokiaľ ide o kurzy poskytované určitými zariadeniami, ktoré sú súčasťou systému verejného vzdelávania a ktoré sú celkovo alebo v prevažnej miere financované z verejných zdrojov. Zriadením a udrжанím takéhoto systému verejného vzdelávania financovaného vo všeobecnosti z verejných zdrojov, a nie žiakmi alebo ich rodičmi sa štát nezúčastňuje na odplatných činnostiach, ale plní svoju úlohu voči obyvateľom v sociálnej, kultúrnej a vzdelávacej oblasti (pozri opätovne rozsudky z 27. júna 2017, *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania*, C-74/16, bod 50, ECLI:EU:C:2017:496; z 11. septembra 2007, *Schwarz a Gootjes-Schwarz*, C-76/05, bod 39, ECLI:EU:C:2007:492).

- 19 V tomto prípade treba – aj keď BVG o tom nič nekonštatoval – na základe informácií poskytnutých navrhovateľkou vychádzať z toho, že dotknutá škola je financovaná v podstate zo súkromných zdrojov; vo vzťahu k tomuto prípadu by bolo treba na otázku, či ide o poskytovanie služby, odpovedať kladne.
- 20 Túto službu poskytuje v Rakúsku rakúsky spolok a v tomto smere tu niet medzinárodného prvku. Jedinú viditeľnú indíciu medzinárodného charakteru by bolo možné vidieť v tom, že navrhovateľka – náboženská spoločnosť, ktorá má sídlo a ktorá je zákonom uznaná v Nemecku a ktorá sama nie je poskytovateľom služieb, (zákonným spôsobom) podala žiadosť o subvencovanie podľa rakúskeho práva pre súkromnú školu, ktorú uznala za cirkevnú súkromnú školu. Verwaltungsgerichtshof (Najvyšší správny súd) sa javí ako otázne, či sa vo vzťahu k tomuto prípadu – z hľadiska cezhraničného poskytovania služieb – vôbec ide o situáciu, ktorá je relevantná z hľadiska práva Únie. K takejto situácii sa SDEÚ – pokiaľ je známe – ešte nevyjadril.
- 21 V tejto súvislosti vzniká tiež otázka, či sa navrhovateľka-náboženská spoločnosť môže odvolávať na slobodu poskytovania služieb, aby dosiahla rovnocennosť s cirkevnými súkromnými školami cirkví a náboženských spoločností uznaných v Rakúsku, ktoré nevykonávajú činnosť poskytovania služieb v zmysle uvedenej judikatúry, pretože sú prinajmenšom prevažne financované z verejných zdrojov. Inými slovami: Môže sa navrhovateľka-náboženská spoločnosť odvolávať na slobodu poskytovania služieb, aby dosiahla rovnocennosť so subjektmi neposkytujúcimi služby?
- 22 Okrem toho treba posúdiť aj to, či článok 17 ZFEÚ bráni uplatneniu práva Únie na túto situáciu. V prípade predmetného vzdelávacieho zariadenia totiž ide o súkromnú školu, ktorú náboženská spoločnosť uznala za „cirkevnú“.

Článok 17 [ods. 1] ZFEÚ stanovuje, že Únia rešpektuje a nezasahuje do postavenia, ktoré majú cirkvi a náboženské združenia alebo spoločenstvá v členských štátoch podľa vnútroštátneho práva.

- 23 Nejaví sa ako neobhájiteľné považovať subvencovanie cirkevných súkromných škôl zákonom uznaných cirkví a náboženských spoločností za úpravu vzťahov medzi členským štátom a cirkvami, náboženskými združeniami alebo spoločenstvami, voči ktorým sa Únia stavia neutrálne (pozri v tomto zmysle úvahy generálneho advokáta Michala Bobka v jeho návrhoch prednesených 25. júla 2018 vo veci *Cresco Investigation GmbH*, C-193/17 bod 24, ECLI:EU:C:2018:614).
- 24 V priebehu konania týkajúceho sa rovnosti zaobchádzania v prípade profesionálnych činností vo vnútri cirkví a podobných organizácií už Súdny dvor konštatoval, že článok 17 ZFEÚ síce vyjadruje neutralitu Únie voči tomu, ako si členské štáty upravujú svoje vzťahy k cirkvám a náboženským združeniam, avšak tento článok nemôže viesť k tomu, že dodržiavanie kritérií stanovených v príslušnej smernici EÚ nebude podliehať účinnému súdnemu preskúmaniu (pozri rozsudok Súdneho dvora z 11. septembra 2018, IR, C-68/17, bod 48, ECLI:EU:C:2018:696; zo 17. apríla 2018, *Egenberger*, C-414/16, bod 58, ECLI:EU:C:2018:257). Aj v súvislosti s úpravou dovolení na Veľký piatok Súdny dvor rozhodol, že článok 17 ZFEÚ nemá za následok, že by rozdielne zaobchádzanie obsiahnuté vo vnútroštátnych právnych predpisoch, ktoré stanovujú priznanie sviatku niektorým pracovníkom na účely umožnenia oslavy náboženskej slávnosti, bolo vylúčené z pôsobnosti uplatniteľnej smernice (pozri rozsudok Súdneho dvora z 22. januára 2019, *Cresco Investigation GmbH*, C-193/17, bod 30 a nasl., ECLI:EU:C:2019:43).
- 25 Na základe tejto judikatúry a úvah uvedených v návrhoch generálneho advokáta vo veci *Cresco Investigation GmbH* (bod 25 a nasl.) možno z pohľadu vnútroštátneho súdu dospieť k záveru, že ani samotná uplatniteľnosť článku 17 ZFEÚ na skutkový stav prejednávanej veci by nevedla k tomu, že by sa nemusela skúmať zlučiteľnosť vnútroštátnej právnej úpravy subvencovania cirkevných súkromných škôl s právom Únie, najmä so zásadou rovnosti.
- 26 Preto by v rámci prvej prejudiciálnej otázky bolo treba vyjasniť, či sa článok 17 ZFEÚ skutočne musí uplatňovať na skutkový stav ako je ten v prejednávanej veci a ak áno, aké účinky to má vo vzťahu k uplatňovaniu práva Únie.

2. O otázke vplyvu na slobodu poskytovania služieb (druhá otázka)

- 27 Článok 56 ZFEÚ bráni uplatneniu každej vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá robí poskytovanie služieb medzi členskými štátmi zložitejším, než je poskytovanie služieb len v rámci jedného členského štátu. V súlade s judikatúrou Súdneho dvora totiž článok 56 ZFEÚ vyžaduje odstránenie akýchkoľvek obmedzení slobodného poskytovania služieb založených na tom, že poskytovateľ je usadený

v inom členskom štáte ako štát, v ktorom sa poskytuje služba. Vnútroštátne opatrenia, ktoré výkon tejto slobody zakazujú, bránia mu alebo ho robia menej príťažlivým, predstavujú obmedzenia slobodného poskytovania služieb (pozri rozsudok Súdneho dvora z 22. novembra 2018, *Vorarlberger Landes- und Hypothekenbank AG*, C-625/17, bod 28 a nasl., ECLI:EU:C:2018:939).

- 28 V tejto súvislosti vzniká otázka, či samotná skutočnosť, že náboženská spoločnosť-navrhovateľka – na rozdiel od náboženských spoločností uznaných v Rakúsku – nemá právny nárok na subvencie, už sama osebe vedie k ovplyvneniu slobody poskytovania služieb, pretože realizácia slobody poskytovania služieb by tým mohla byť menej príťažlivá. Tomu, aby náboženská spoločnosť založila súkromnú školu, resp. aby školu, ktorú nezaložila sama, ale ktorú prevádzkuje nejaký spolok, uznala za „cirkevnú“, v zásade nebránia žiadne právne prekážky. Esenciálny rozdiel je však v neexistencii nároku na subvencovanie, ktorý spočíva vo financovaní učiteľských miest potrebných na naplnenie učebného plánu.
- 29 Vnútroštátna právna úprava patriaca do oblasti, ktorá nie je predmetom harmonizácie na úrovni Spoločenstva, ktorá sa uplatňuje rovnako na všetky osoby alebo podniky vykonávajúce činnosť na území dotknutého členského štátu, môže byť napriek svojmu obmedzujúcemu účinku na slobodné poskytovanie služieb odôvodnená, ak spočíva na naliehavých dôvodoch všeobecného záujmu a ak už tento záujem nie je chránený predpismi, ktorým poskytovateľ podlieha v členskom štáte svojho sídla, ak je táto úprava vhodná na dosiahnutie cieľov, ktoré sleduje, a nejde nad rámec toho, čo je potrebné na ich dosiahnutie (rozsudok Súdneho dvora z 11. júna 2015, *Berlington Hungary a i.*, C-98/14, bod 58 a nasl., ECLI:EU:C:2015:386).
- 30 Ak by Súdny dvor považoval ustanovenie § 17 ods. 1 rakúskeho PrivSchG za diskriminačné, vnútroštátny súd na účely posúdenia odôvodnenosti a primeranosti tohto ustanovenia odkazuje na súvisiace materiály. V nich sa uvádza:

„Ustanoveniami oddielu IV sa realizuje už oddávna požadované subvencovanie cirkevných súkromných škôl. Ako už bolo vysvetlené v úvode týchto vysvetľujúcich poznámok, ustanovenia oddielu IV sa obsahovo zhodujú s právnou úpravou konkordátu týkajúceho sa katolíckych škôl, ktorý je momentálne v štádiu dojednávania medzi Svätou Stolicou a rakúskou spolkovou vládou.

Oddiel IV sa delí na pododdiel A „Subvencovanie cirkevných súkromných škôl“ a na pododdiel B „Subvencovanie iných súkromných škôl“. Zatiaľ čo zákonom uznaným cirkvám a náboženským spoločnostiam v rozsahu bližšie stanovenom v § 18 patrí právny nárok na poskytnutie subvencií pre ich cirkevné súkromné školy, pre necirkevné súkromné školy taký právny nárok stanovený nie je (pozri § 21). Toto rozdielne zaobchádzanie s cirkevnými a necirkevnými súkromnými školami sa nemá považovať za porušenie zásady rovnosti, pretože verejné školy sú interkonfesijné a cirkevné súkromné školy preto predstavujú doplnok k verejnému školstvu, prostredníctvom ktorého sa rodičom uľahčuje ich slobodný výber vzdelávania svojich detí zodpovedajúceho ich náboženskému presvedčeniu.

K tomu sa pridáva skutočnosť, že vo vzťahu ku katolíckym súkromným školám existuje na základe konkordátu aj medzinárodnoprávny záväzok Rakúska, podľa ktorého sa taký právny nárok musí právne zakotviť. So zreteľom na rovnaké zaobchádzanie so zákonom uznanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami musí byť právny nárok v rovnakej podobe stanovený aj pre iné zákonom uznané cirkvi a náboženské spoločnosti.“

- 31 Vysvetlivky k zmene BekGG vykonanej BGBl. I č. 78/2011 k § 11, ktorý sa vzťahuje na uznanie podľa AnerkennungsG, uvádzajú nasledovné:

„... Nepriame dávky štátnej pomoci pre cirkvi a náboženské spoločnosti sa poskytujú, pretože tieto cirkvi a spoločnosti svojou činnosťou prispievajú k blahu ľudí nad rámec okruhu svojich stúpcov. Tento príspevok je na jednej strane nehmotný, v mnohých oblastiach je však aj veľmi konkrétny, najmä v oblasti charity, v zdravotníctve a školstve. Nehmotné účinky sa však môžu rozvinúť iba v prípade, že skupina má určitú veľkosť a jej činnosť nie je obmedzená na okruh jej priamych stúpcov alebo na jeho prospech. Má sa za to, že pozitívny účinok v nehmotnej oblasti presahujúci rámec vlastného spoločenstva je v prípade minimálneho počtu členov stanoveného zákonom daný.

Paragraf 11 BekGG upravuje predpoklady uznania za zákonom uznanú cirkev alebo náboženskú spoločnosť podľa AnerkennungsG z roku 1874. So získaním postavenia zákonom uznanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti sú spojené práva a povinnosti, pričom najrozsiahlejšou povinnosťou je povinnosť poskytovať vyučovanie náboženstva. Už § 5 AnerkG hovorí o požiadavke dostatočných prostriedkov na zabezpečenie riadneho vyučovania náboženstva a preto vychádza z povinnosti jeho poskytovania. Táto povinnosť v súčasnosti vyplýva najmä z úlohy rakúskej školy naučiť deti a mládež zorientovať sa v náboženských hodnotách, prevziať zodpovednosť za seba samého, iných, životné prostredie a nasledujúce generácie zakotvanej v článku 14 ods. 5a B-VG. Poskytovanie náboženského vzdelávania je vnútornou záležitosťou cirkvi a náboženských spoločností a môžu ju tak v súlade s článkom 17 StGG 1867 realizovať len cirkvi a náboženské spoločnosti. Na to, aby bolo možné ponúknuť také vzdelávacie možnosti na najvyššej možnej úrovni, ktorá je taktiež zakotvená v článku 14 ods. 5a B-VG, je potrebný dostatočný počet kvalifikovaných učiteľov. Na to, aby sa mohlo viesť na to potrebné vzdelávanie a prehlbovanie kvalifikácie učiteľov, je podľa všeobecnej skúsenosti potrebných najmenej 10 až 20 študentov za školský rok, pretože inak nie je možné v strednodobom horizonte viesť študijné programy vzdelávania a kurzy prehlbovania kvalifikácie. Ak vychádzame z počtu 10 absolventov za školský rok a pri zohľadnení iných profesijných aktivít a ochranných dôb z doby zotrvania v pracovnom živote 30 rokov, je výsledkom 300 učiteľov. Ich zamestnanie na plný úväzok vyžaduje podľa súčasného právneho stavu 6 000 vyučovacích jednotiek za týždeň. Ak vychádzame z toho, že všetci budú mať záujem len o polovičný úväzok, vyplýva z toho požiadavka 3 000 učiteľských hodín za týždeň. Aj v prípade iba troch študentov vo vyučovacej skupine náboženstva a jednej hodiny za týždeň z toho vyplýva 9 000 požadovaných študentov vo všetkých 12 ročníkoch, a teda 750 študentiek alebo

študentov v každom ročníku. Pri očakávanej priemernej dĺžke života a vekovej pyramíde nastavenej v prospech nižšieho priemerného veku vychádza ako požiadavka dlhodobu zaručeného náboženského vzdelávania počet 30 000 až 40 000 študentov. Hodnota 2 ‰ je preto výrazne pod hodnotou toho, čo je vlastne nevyhnutné a obhájitelná iba preto, lebo možno vychádzať z koncentrácie príslušníkov malých konfesií v miestach častého výskytu, takže dochádza k malému rozptýleniu a vzdelávacie zariadenia nemusí celé viesť sama konfesia, ale interkonfesijnou kooperáciou alebo spoluprácou s verejnými inštitúciami je možné dosiahnuť synergické účinky.

Podobná situácia existuje v sektore súkromného školstva. Na to, aby bolo možné viesť jednu triedu strednej školy, je podľa Dvora auditorov... potrebných 2,5 učiteľa. Podľa algoritmu pre pedagogických zamestnancov (na 10 žiakov jeden učiteľ), ktorý je smerodajný na základe finančného vyrovnania pre stredné školy, je preto na jednu triedu strednej školy potrebných 25 žiakov. V prípade dvoch paralelných tried sa preto vyžaduje 50 žiakov v jednom ročníku. Keďže prinajmenšom nie všetky deti jednej konfesie sú koncentrované na jednom mieste, musí sa vychádzať z [päťnásobku], teda z počtu 250 detí v každej vekovej skupine ako z požiadavky pre zistenie celorakúskeho rozmeru. V prípade očakávanej dĺžky života asi 80 rokov je tak výsledkom asi 20 000 osôb vo všetkých ročníkoch. Päťnásobok pritom vyplýva v prípade normálneho rozdelenia počtov žiakov. Napríklad Viedeň má asi 20 % všetkých žiakov Rakúska, t. j. 1/5 rakúskych žiakov navštevuje školu vo Viedni; ak vychádzame z toho, že deti náboženskej spoločnosti sú v spolkových krajinách rozmiestnené podobne ako obyvateľstvo, dochádzame k požiadavke päťnásobku na to, aby sa v strednodobom horizonte dosiahla zabezpečená populácia žiakov aspoň v miestach častého výskytu.

...“

- 32 Cieľ doplnenia verejného školstva cirkevnými súkromnými školami vyjadrený vo vysvetlivkách, ktorý má rodičom umožniť slobodne si vybrať vzdelávanie ich detí v súlade s ich náboženským presvedčením, predstavuje podľa vnútroštátneho súdu naliehavý dôvod všeobecného záujmu. Skutočnosť, že právny nárok na subvenciu majú iba cirkevné súkromné školy cirkví a náboženských spoločností zákonom uznaných v Rakúsku, slúži na dosiahnutie cieľa, pretože také cirkevné súkromné školy majú na základe predpokladov pre uznanie (§11 BekGG) väčší počet členov a oslovujú tak zodpovedajúco veľkú časť obyvateľstva, ktorá si túto školu potenciálne vyberie, takže možno dosiahnuť efekt doplnenej ponuky vzdelávania.
- 33 V rámci skúmania proporcionality treba zvážiť aj to, či sa javí ako primerané odkázať náboženskú spoločnosť uznanú v Nemecku na podanie žiadosti o uznanie ako náboženskej spoločnosti v Rakúsku. Z pohľadu vnútroštátneho súdu by odpoveď mala byť kladná, pretože vyžadované záruky existencie náboženskej spoločnosti sa musia posúdiť v rámci konania o uznanie.

- 34 Vzniká tak otázka, či v prípade, že ide o porušenie slobody poskytovania služieb, môže byť toto porušenie odôvodnené osobitnými dôvodmi a či je primerané.

PRACOVNÝ DOKUMENT